

egyenrangúnak tekinteni a hazátlan kereskedő népet, tehát nem is annyira a barátság és lovagiasság, mint inkább a jóindulat és a hasznosság tudatolása nyilvánul meg a székelységnél, amikor a menekülőket befogadja.

Ez a kor, amely visszhangzik az ágyúdörgéstől, a vagyonszerzésnek még csak azt a módját tudta értékelni etikailag, amelyet a kardot forgató kar eszközölt. A kereskedelmet, s így annak munkásait sem becsülték annyira, amennyire a későbbi, a felvilágosodott korok becsülik. De ez a megkülönböztetés csak akkor válik bántóvá, amikor ahhoz a lappangó irigység is járul. Ez pedig a folytonos harcok miatt elszegényedett, gazdaságilag már régen tönkrement közszékely szívébe rögtön belopózott, mihelyt az örmény a foglalkozásával neki ártott. A nyomorgó székelly irigységgel néz be a jómódú örmény udvarába, de a maga vigasztalására őseire és sebeire gondol s kiül szemére az a lenézés, az a mélységesen bántó, bosszantó ócsárlás, amely a tönkrement mágnás szeméből szokott a meggazdagodott zsidó bankár felé villanni.

Ezek az okok pedig utat nyitnak a téves általánosításnak. Az egyes eltévelyedéseért az egész örménységet teszi felelőssé és bántja a székelly; a tisztességes kereskedésben is csalást lát, sőt általánosít a faj származásának rovására. Ugyanis jönnek be az örménységgel, mint azok hajcsárai, cigányok is. Ezek a páriák, akiknek állatsorba menő dolguk volt Moldvában, örömet szöknek el kegyetlen földesuraiktól, hogy az örményeket átkísérjék Erdélybe. Sok közülük mesterséget tanul: kovács, üstfoltozó, szitagyártó lesz és letelepül. A bosszús székelly rosszindulatúlag ezekkel azonosítja a tisztavérű, minden faji keveredéstől irtózó örményt is. És ez a balga hit, ez a lappangó gyűlölködés nem tűnt el teljesen a közszékelység felfogásából ma sem, amikor hál'Istennek már csak a templomban szólal meg apái nyelvén az örmény, s oka ennek nemcsak a székelly, aki „cigány”-nak, hanem az az örmény is, aki „paraszt”-nak szidja a székellyt.

A Várfok Galériában szeptember 11-én nyílt három fiatal képzőművész, köztük **Dobribán Fatime** kiállítása, amely október 11-éig látható.

Kinn, a zöldben

A Bécsi Kapu szomszédságában található Várfok Galéria a Három a kislány hangulatos, zenei élményt idéző címmel mutatta be Hédi, Édi, Médi, azaz Dobribán Fatime, Tóth Ágnes és Töttös Kata ifjú művésznők festményeit. A három lány a Magyar Képzőművészeti Egyetem frissen végzett növendéke, Gaál József, Nagy Gábor valamint Károlyi Zsigmond és Radák Eszter osztályából.

Három művészalkat, három stílus. Külön-külön is figyelemreméltók, ám kollektív megjelenésük plusz tartalmat jelent a kiállításon.

Ugyanis a megfogalmazott témák, felvetett kérdések ily módon sűrítetten szólnak nemzedékük s általában a kor emberét érintő, foglalkoztató problémákról. Mindez a piktúra nyelvén, hol dekoratívabb, hol elemzőbb felfogásban jelenik meg.

Dobribán Fatime gyökereiben gyergyószentmiklósi magyarörmény. Művészetében nyílt, őszinte szívvel, egészséges érzéssel menekül a természethez, a zöldbe. Teljes emberként éli meg vágyakozását: ébren szemlélődve, álmaiban és visszaemlékezéseiben egyaránt. Így együtt: egész. A tér és idő korlátai feloldódnak s ezáltal egy tágas világra nyílik tekintetünk. Az elmondottak alapján képeinek tartománya akár a szürrealistól a transzcendensen át a spirituálisig is

terjedhetne. Ám egyik sem... A valósághoz van köze. Mert csodálatosan szép látni a leveleken átszűrődő napfényt, vagy önfeledten bóklászni a lehullott falevelek között és színesen álmodni erről az élményről.

Ezzel a felszabadító érzéssel telnek meg Dobribán Fatime festményei. Érzékeny lélek, aki festői tehetségének birtokában igen finomra hangoltan képes kifejezni megszabadulását. Gyötrő gondjaink, gondolataink velünk és bennünk élnek. Megoldást keresünk. A fiatal művész válasza és megoldása, hogy városi emberként bemegy a zöldbe, visszatalál a természethez. A tárlaton bemutatott sorozat e szándék tükröződése.

A *Barátaim, a levelek I-VII* képegyüttes főszereplője összehajol a megnyugvást nyújtó élővilággal. Kettőjük barátsága néhány felnagyított képi elem és gesztus árnyalt, festői-formai összecsendüléséből kiolvasható. Kapcsolatuk szemérmes. Az ecsetjárás érzékelteti belső rezdülésüket. Így, sorozat formájában (ezért az I-től VII-ig számozás) a képek egymást feltételezik s ez sajátos ritmust kölcsönöz a műnek.

Dobribán Fatime számára azonban létezik egy másik természetes közeg is, melyben az emberek közti kapcsolatot igyekezik fölfejteti. Ő erre is fogékony. Egyszerű konfliktusok - ahogyan annak idején a társasági lapok is megírták. Festményként feldolgozott újságcikkek jelennek meg előttünk, banális-veszedelmes viszonyokról. (Például: *Nem is tudtam, hogy ilyen jól táncol; Csak tudnám, mit szeretek benne..*) Fintor és humor a vásznon.

„Ahol emberek vannak, ott minden megtörténhet, legyen szó különleges alkalmakról, baráti összejövetelekről, mindennapi jelenetekről vagy magányos üldögélésekről” - magyarázza az alkotó, akinek előadói stílusa jó ízléssel ráhangolódik választott témájára. Kicsit populáris, illusztratív, de sohasem bántó vagy durva. Tehetsége és szakmai ismeretei mértéktartást diktálnak, ennél fogva tipikus történetei hitelessé válnak.

Dobribán Fatime kiállított képei alapján bizonyosak lehetünk, hogy hallunk még a fiatal festőművészről. A kortárs magyar művészetnek ugyanis szüksége van hasonlóan őszinte és finom lelkű emberekre, szellemes, jó felkészültségű művészegyéniségekre.

Benedek Katalin

A tizenhárom

Elképzelhető, talán még érthető is, ha az egyik ország nem különösebben érdeklődik egy másik ország mártírjainak emléke iránt.

Az azonban egyszerűen érthetetlen, hogy iszonyodjon tőlük, ha egyszer ezek a mártírok nem valamiféle egymás elleni ügyben, hanem éppen a haladásért, az iga lerázásáért, a szabadságért - amely szabadság végső soron oszthatatlan, csakis mindenki szabadsága lehet, másként nem szabadság - haltak meg.

Haynau főhadsegédjének, Susan vezérőrnagynak saját kezű levele arról, hogy 1849. október 6-án, tehát Latour hadügyminiszter halálának évfordulóján - akit a felbőszült bécsi tömeg 1848. október 6-án a hadügyminisztérium épülete előtt meggyilkolt és holttestét egy lámpavasra akasztotta - pontosan mikor és hogyan hajtsák végre a kivégzéseket.

(részlet)

A hadsereg főparancsnok úr önmagyméltósága (*Haynau - dcs, megjegyzése*) megbízásából közlöm önnek, hogy a mellékelt ítéletek végrehajtására reggel, idejekorán kerüljön sor, hogy az elítéltek egész nap közszemlére legyenek kitéve a vesztőhelyen, elrettentő például.